

PATVIRTINTA
Panevėžio miesto savivaldybės tarybos
2025 m. d. sprendimu Nr.

PANEVĖŽIO MIESTO SAVIVALDYBĖS 2024 METŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

(pateikiami 2023 metų duomenys)

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Panevėžio miesto savivaldybėje (toliau – Savivaldybė) vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius, tinkamai informuoti Savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) ir savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas, prioritетines kryptis Savivaldybės strateginio plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms. Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- valstybės duomenų agentūros oficialiosios statistikos portalu;
- visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt;
- Higienos instituto sveikatos statistinių duomenų portalu;
- mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registru.

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

2023 m. **pradžioje** Savivaldybėje gyveno 87 395 asmenys. Tai beveik 2 proc. mažiau gyventojų nei tokiu pat metu 2022 m. (žr. 1 lent.). Moterys sudarė 56 proc. visų nuolatinių gyventojų, vyrai – 44 proc. (žr. 1 pav.). 2023 m. Panevėžio miesto gyventojai sudarė 3 proc. visų Lietuvos gyventojų.

1 lentelė. Gyventojų skaičius metų pradžioje Lietuvoje ir Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. (abs. sk.)

	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Lietuva	2 794 184	2 794 090	2 810 761	2 805 998	2 857 279
Panevėžio m. sav.	87 139	85 885	89 100	87 590	87 395

Šaltinis – Statistikos departamentas

2023 m. Savivaldybėje gimė 514 kūdikių (6,0 kūd./1000 gyv.). Lyginant pastarųjų penkerių metų laikotarpį, kūdikių gimstamumo rodiklis tiek Panevėžyje, tiek Lietuvoje buvo vienas mažiausių (žr. 2 lent.).

2 lentelė. Gimstamumas Lietuvoje ir Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. 1000 gyv.

	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Lietuva	9,8	9	8,3	7,8	7,2
Panevėžio m. sav.	8,6	7,5	6,5	5,8	6

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 m. Lietuvoje mirė 37 005 žmonės. Panevėžyje mirusių žmonių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, sumažėjo nuo 15,0 (2022 m.) iki 13,9 (2023 m.), tačiau vis tiek buvo didesnis už Lietuvos vidurkį (žr. 3 lent.).

3 lentelė. Mirtingumas Lietuvoje ir Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. 1000 gyv.

	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Lietuva	13,7	15,6	17	15,1	12,9
Panevėžio m. sav.	13,3	16,2	17	15,0	13,9

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 m. Lietuvoje įregistruota 14 200 santuokų ir 7 512 ištuokų. Savivaldybėje 2023 m. užregistruotos 363 santuokos, tai 25 santuokomis mažiau nei 2022 m., ir 205 ištuokos, tai 23 ištuokomis mažiau nei 2022 m. (žr. 4, 5 lent.). Vertinant minėtus rodiklius, tenkančius 1000 gyv., ir lyginant pastarųjų 5 metų laikotarpio duomenis, tiek Lietuvoje, tiek Savivaldybėje 2023 m. buvo mažiausiai santuokų, bet taip pat tai ir mažiausiai ištuokų.

4 lentelė. Santuokų skaičius Lietuvoje ir Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. 1000 gyv.

	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Lietuva	7	5,5	6	5,7	4,9
Panevėžio m. sav.	5,7	4,2	4,9	4,4	4,1

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

5 lentelė. Ištuokų skaičius Lietuvoje ir Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. 1000 gyv.

	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Lietuva	3,1	2,7	2,8	2,6	2,5
Panevėžio m. sav.	3,1	2,6	2,6	2,6	2,3

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Savivaldybės gyventojų tikėtina vidutinė gyvenimo trukmė 2023 m. buvo viena didžiausių visoje Lietuvoje ir siekė 79 m. 2023 m. už panevėžiečius Lietuvoje ilgiau gyveno Kauno, Vilniaus, Šiaulių, Palangos ir Neringos savivaldybių gyventojai. Palyginus su Lietuvos vidurkiu (77,5 m.), panevėžiečiai statistiškai ilgiau gyvena 2,5 m. (žr. 6 lent.).

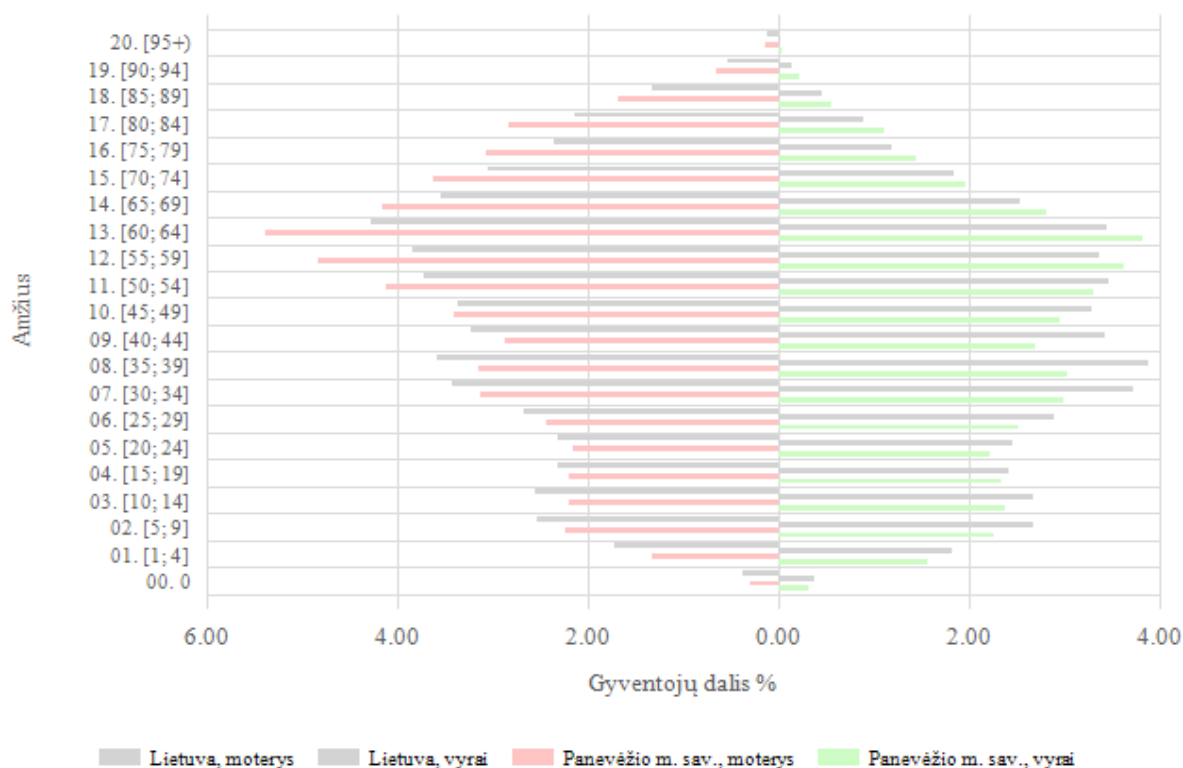
6 lentelė. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (metais) Lietuvoje ir Panevėžio m. sav. 2019–2023 m.

	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Lietuva	76,4	75,1	74,2	75,8	77,5
Panevėžio m. sav.	78,4	76,4	75,6	78,2	79

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

1 pav. Lietuvos ir Panevėžio m. savivaldybės demografinis medis, proc.

Amžiaus profilis, 2023

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Socioekonominė situacija Savivaldybėje

Panevėžio mieste 2023 m. imigravo (tarptautinė migracija) 1 091 imigrantas (1 041 imigrantu mažiau nei 2022 m.), emigravo – 533 asmenų (109 emigrantais daugiau nei 2022 m.).

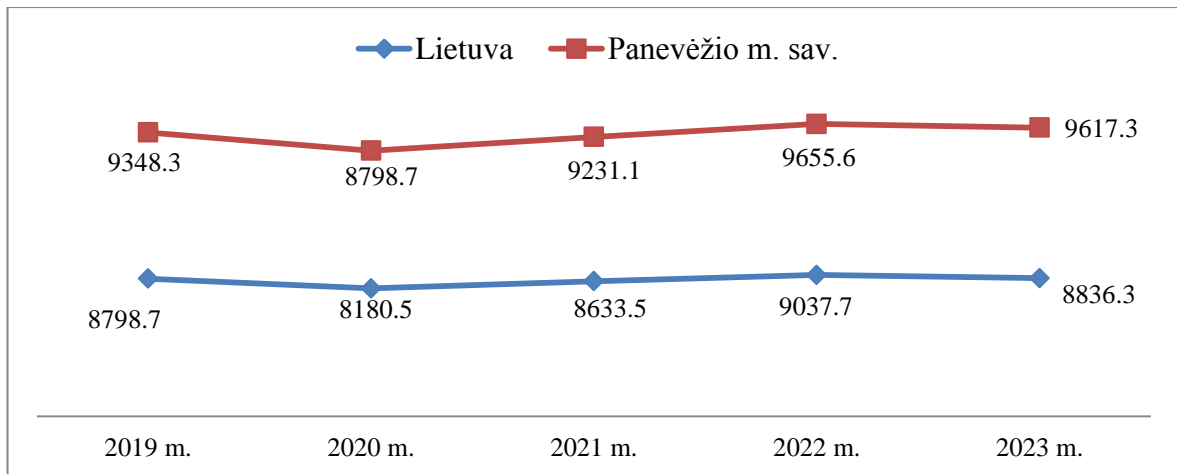
Registruoto nedarbo rodiklis Savivaldybėje 2023 m. sumažėjo nuo 8,5 iki 8,2 proc. Nežymiai padaugėjo socialinės pašalpos gavėjų skaičius: 2022 m. tokių asmenų buvo 24,3 gyv./1000 gyv., o 2023 metais – 24,5 gyv./1000 gyv.

Nemokamą maitinimą gaunančių vaikų skaičius 2023 m. mieste sumažėjo nuo 418,9/1000 moksl. (2022 m.) iki 416,9/1000 mokinių (2023 m.).

Sveikata ir mirtingumas Savivaldybėje

2023 m., lyginant su 2022 m., Savivaldybės gyventojų bendrasis ligotumas (bendras visų žinomų ligos atvejų skaičiaus ir gyventojų skaičiaus santykis tam tikru laiko momentu (dažniausiai metų gale)) nežymiai sumažėjo (9617,3 atv./10 000 gyv.), tačiau vis tiek buvo didesnis už Lietuvos vidurkį (žr. 2 pav.).

2 pav. Ligtumas (A00–T98) Panevėžio m. sav. ir Lietuvoje 2019–2023 m. 10 000 gyv.

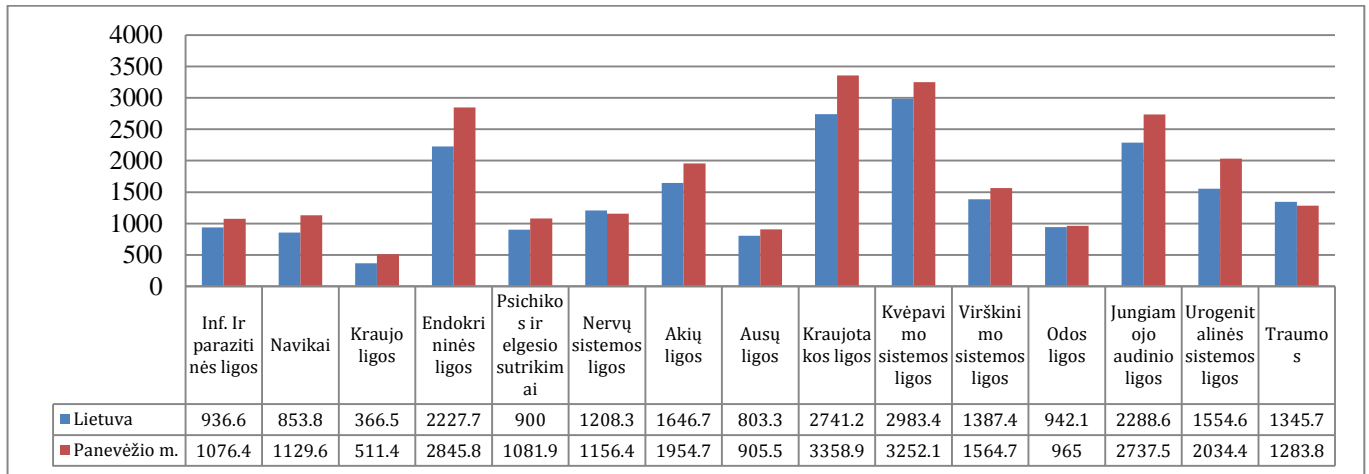
Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 m. Panevėžio miesto gyventojai dažniausiai sirgo:

- **Kraujotakos sistemos ligomis** (3358,9 atv./10 000 gyv.). 2023 metais šios sistemos ligomis Panevėžio mieste daugiau sirgo moterys (4424,7 atv./10 000 gyv.) nei vyrai (3593,5 atv./10 000 gyv.). Pagal amžių kraujotakos sistemos ligomis dažniau serga vyresnio amžiaus asmenys t. y. 65 ir vyresni (9016,5 atv./10 000 gyv.), o mažiausiai serga 0–17 m. amžiaus vaikai (610 atv./10 000 gyv.). Didžiausias ligotumas užregistruotas hipertenzinėmis (3518,7 atv./10 000 gyv.) ir išeminėmis širdies ligomis (1028,7 atv./10 000 gyv.).
- **Kvėpavimo sistemos ligomis** (3252,1 atv./10 000 gyv.). 2023 metais Panevėžio mieste dažniau kvėpavimo sistemos ligomis sirgo moterys (3612,6 atv./10 000 gyv.) nei vyrai (3540,4 atv./10 000 gyv.). Pagal amžių šios sistemos ligomis daugiau serga 0–17 m. amžiaus vaikai (6912,6 atv./10 000 gyv.), o mažiausiai 65 m. ir vyresnio amžiaus asmenys (2545,7 atv./10 000 gyv.). Didžiausias ligotumas užregistruotas ūmiomis viršutinių kvėpavimo takų infekcijomis ir gripu (2543,2 atv./10 000 gyv.).
- **Endokrininės sistemos ligomis** (2845,8 atv./10 000 gyv.). 2023 metais Savivaldybėje endokrininėmis ligomis dažniau sirgo moterys (4409,7 atv./10 000 gyv.) nei vyrai (2912,9 atv./10 000 gyv.). Pagal amžių šios sistemos sutrikimų užregistruota daugiausiai 65 m. ir vyresnio amžiaus tarpsnyje (6129,8 atv./10 000 gyv.), o mažiausiai – 18–44 m. (1924,4 atv./10 000 gyv.). Dažniausias ligotumas užregistruotas medžiagų apykaitos sutrikimais (2314,3 atv./10 000 gyv.) ir skydliaukės funkcijos sutrikimais (1281,7 atv./10 000 gyv.).

Palyginus Savivaldybės ir Lietuvos gyventojų ligotumą pagal ligų lokalizaciją, matyti, kad tik panevėziečių ligotumas nervų sistemos ligomis buvo mažesnis už Lietuvos vidurkį (3 pav.).

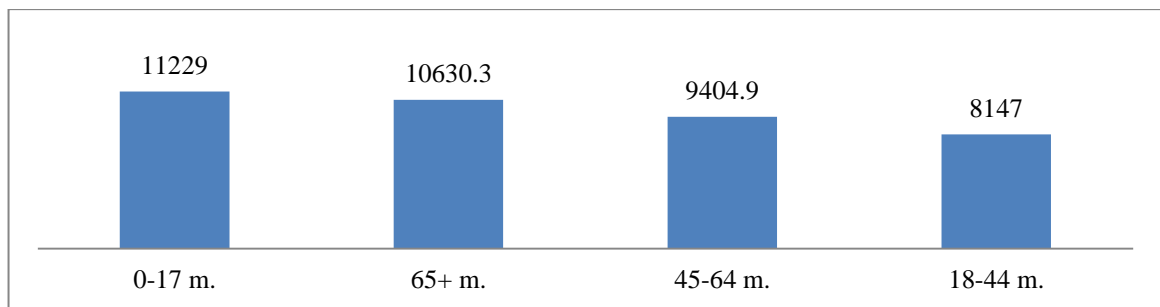
3 pav. Ligotumo atvejų skaičius pagal ligų lokalizaciją Panevėžio m. sav. ir Lietuvoje 2023 m. 10 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant pagal amžių, matyti, kad 2023 m. Savivaldybėje ligotumo atvejų daugiausiai fiksuota 0–17 m. vaikų, o mažiausiai 18–44 m. asmenų amžiaus grupėse (žr. 4 pav.).

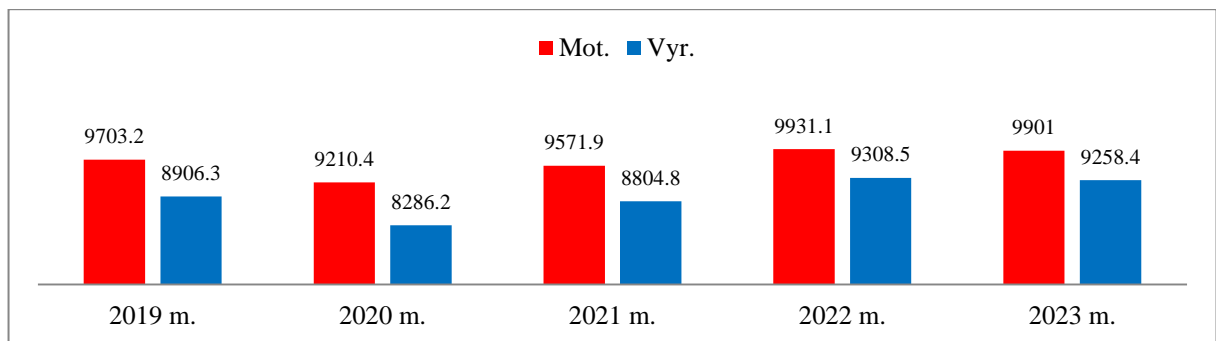
4 pav. Ligotumo atvejų skaičius pagal amžių Panevėžio m. sav. 2023 m. 10 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant penkerių metų laikotarpį (2019–2023 m.), matyti, kad moterų ligotumo atvejų skaičius visais vertinamais metais buvo didesnis (žr. 5 pav.).

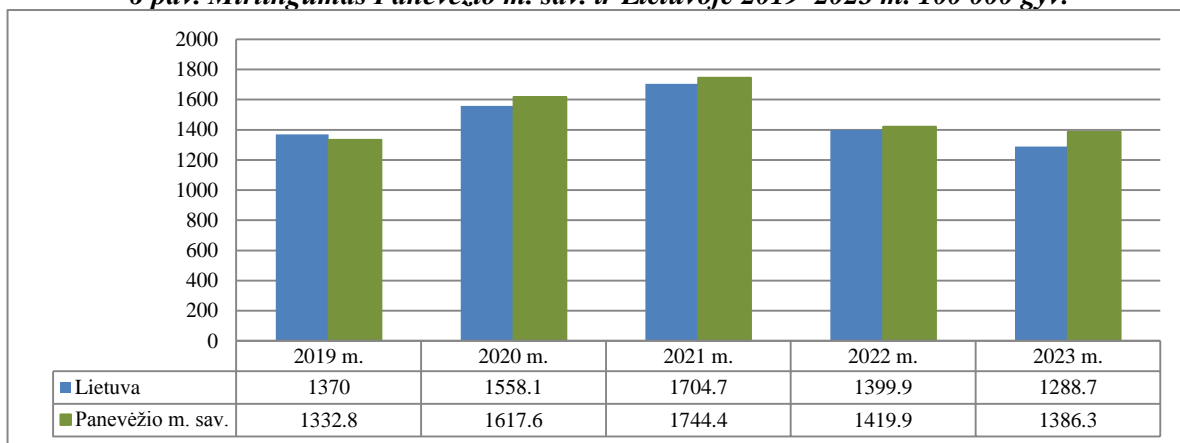
5 pav. Ligotumo atvejų skaičius pagal lytį Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. 10 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 m. Lietuvoje mirė 37 005 žmonės, tai 8,3 proc. mažiau negu 2022 m. Panevėžio mieste 2023 metais mirusių žmonių skaičius sumažėjo nuo 1 311 iki 1 206 asmenų ir tai buvo mažiausias mirtingumo rodiklis per pastaruosius 4 metus (žr. 6 pav.).

6 pav. Mirtingumas Panevėžio m. sav. ir Lietuvoje 2019–2023 m. 100 000 gyv.

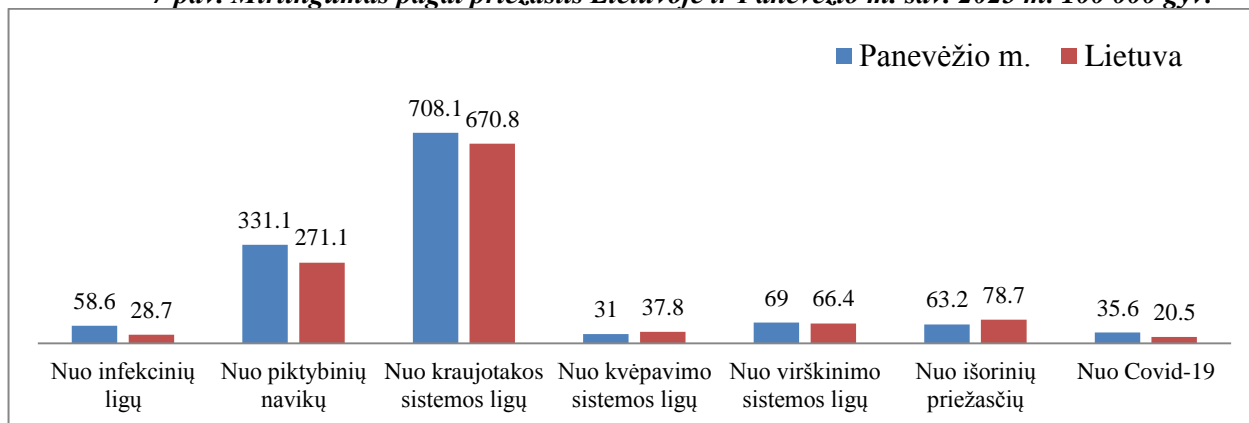

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 m. pagrindinės panevėžiečių mirties priežastys (žr. 7 pav.):

- **kraujotakos sistemos ligos – 51 proc.** (708,1 atv./100 000 gyv.);
- **piktybiniai navikai – 24 proc.** (331,1 atv./100 000 gyv.);
- **išorinės priežastys – 5 proc.** (63,2 atv./100 000 gyv.);

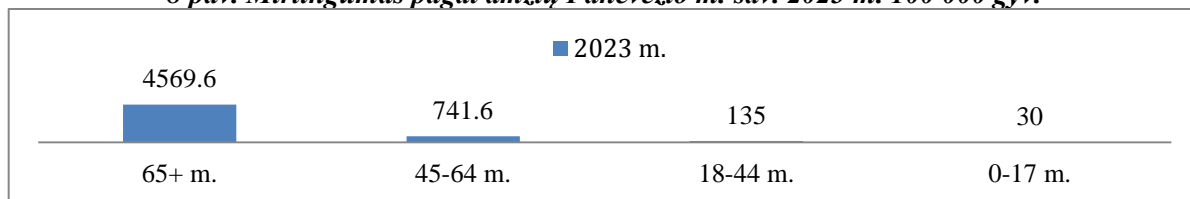
7 pav. Mirtingumas pagal priežastis Lietuvoje ir Panevėžio m. sav. 2023 m. 100 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 m. Savivaldybėje didžiausias mirtingumas užregistruotas tarp vyresnių nei 65 m. amžiaus gyventojų, mažiausias – tarp 0–17 m. amžiaus vaikų (žr. 8 pav.).

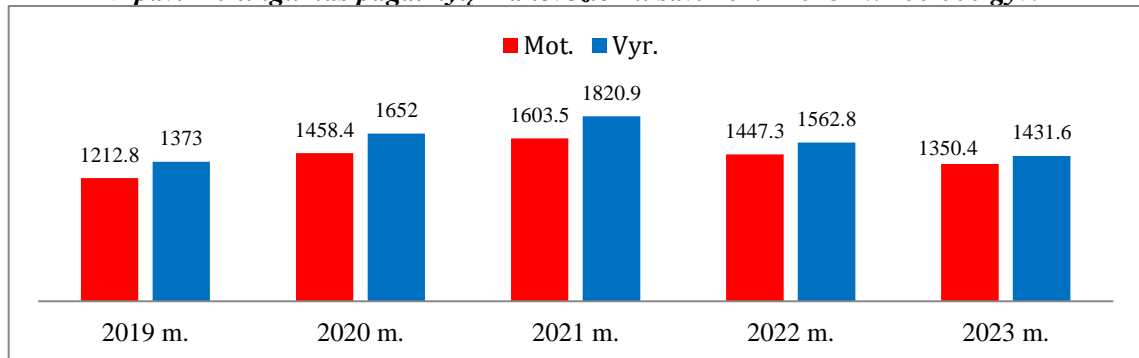
8 pav. Mirtingumas pagal amžių Panevėžio m. sav. 2023 m. 100 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant penkerių metų laikotarpį (2019–2023 m.), matyti, kad Savivaldybėje kiekvienais vertinamais metais miršta daugiau vyrų nei moterų (žr. 9 pav.).

9 pav. Mirtingumas pagal lytį Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. 100 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 METŲ PANEVĖŽIO MIESTO SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Savivaldybės reikšmės:

- tendencija – skaičiuojama pastariesiems penkeriems metams nuo analizuojamų metų;
- rodiklis – savivaldybės rodiklio reikšmė 2023 m.
 - 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, žymimos **žalia spalva**;
 - 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, žymimos **raudona spalva**;
 - likusių 36 savivaldybių rodikliai vertinami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį, jos žymimos **geltona spalva**;
- kiekis – savivaldybės atvejų skaičius;
- 3 metų vidurkis – savivaldybės 3 metų rodiklio reikšmės santykis su Lietuvos 2023 m. rodiklio vidurkio reikšme.

Lietuvos reikšmės:

- rodiklis – Lietuvos rodiklio reikšmė 2023 m.;
- blogiausia – blogiausia rodiklio reikšmė tarp visų 60 savivaldybių;
- sritis – savivaldybės rodiklio reikšmė lyginama su Lietuvos rodiklio reikšmės pasikliautinoju intervalu ir jei rodiklio reikšmė patenka į pasikliautinųjų intervalų ribą – spalvinama geltonai;
 - šviesiai pilka kairėje – 25 proc. savivaldybių, kurių rodiklių reikšmės blogiausios;
 - tamsiai pilka viduryje – 50 proc. savivaldybių, kurių rodiklių reikšmės patenka į Lietuvos rodiklio reikšmės pasikliautinąjį intervalą;
 - šviesiai pilka dešinėje – 25 proc. savivaldybių, kurių rodiklių reikšmės geriausios;
- geriausia – rodiklio reikšmė tarp visų 60 savivaldybių.

7 lentelė. 2023 m. Panevėžio m. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės			
	Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis	Ger.
Strateginis tikslas									
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	➔	79,0	79	77,6	1,02	77,5	71,1		80,5
Išvengiamas mirtingumas, proc. (pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą)	➔	76,1	322	72,2	0,99	76,7	86,9		69,4
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį									
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą									
Savižudybių sk. (X60–X84) 100 000 gyv.	⬇	20,7	18	20,2	1,06	19,6	74,0		0,0
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 000 gyv.	⬇	18,9	18	18,4	1,01	18,8	71,2		0,0
Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.	⬆	55,2	48	49,8	1,24	44,4	89,8		9,9
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl.	⬇	54,2	386	60,2	0,98	55,2	192,6		30,1
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %	⬇	1,3	690	2,5	0,76	1,7	4,1		0,3
Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.	➔	-9,1	-793	-9,3	-0,91	10,0	-25,4		55,5
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu									
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.	⬇	63,2	55	63,5	0,80	78,7	200,3		50,1
Standartizuotas mirtingumas (SMR) nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.	⬇	54,7	55	55,3	0,72	75,8	172,2		47,9
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.	⬆	416,9	3971	399,0	1,18	352,1	630,3		199,7
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	⬆	24,5	2132	25,1	1,03	23,9	79,7		4,2
Serg. tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro)	⬇	18,4	16	15,6	0,85	21,6	84,4		0,0

duomenys)										
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	20,7	18	17,9	0,84	24,6	98,5		0,0	
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką										
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą										
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.	↑	0,9	5	1,4	1,00	0,9	2,9		0,0	
Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	→	121,7	257	110,1	0,90	134,5	200,6		77,8	
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	→	69,2	367	67,2	1,05	65,7	116,7		46,6	
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	↓	54,7	476	33,3	1,53	35,7	92,1		0,0	
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį										
Mirt. nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.	↓	1,1	1	1,1	0,39	2,8	28,7		0,0	
SMR nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.	↓	1,0	1	0,9	0,37	2,7	31,4		0,0	
Mirt. nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.	→	13,8	12	14,5	0,95	14,6	46,0		0,0	
SMR nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.	↓	11,1	12	11,6	0,78	14,2	35,2		0,0	
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių										
Mirt. transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.	↓	2,3	2	5,7	0,37	6,2	34,6		0,0	
SMR transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.	↓	1,9	2	5,1	0,31	6,2	28,5		0,0	
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.	↓	2,3	2	2,7	2,09	1,1	13,0		0,0	

Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.	↓	1,9	2	2,2	1,73	1,1	10,3		0,0
Traumų dėl transporto įvykių (V00–V99) sk. 10 000 gyv.	↓	7,5	65	6,7	1,39	5,4	9,9		0,0
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą									
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	→	32935,2	32935	33836,7	41,28	797,8	32935,2		20,0
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	0,0	0	0,8	0,00	3,5	14,3		0,0
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	0,0	0	0,8	0,00	3,5	17,2		0,0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	26,4	23	29,3	1,21	21,8	78,5		0,0
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	25,7	23	27,6	1,25	20,5	70,3		0,0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	↓	279,7	86995	339,6	1,40	199,6	66,3		384,2
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	↓	198,6	86995	223,3	1,22	162,8	34,5		325,6
Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.	↑	78,2	68	62,8	0,95	82,5	417,9		0,0
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) (2019)	↑	32,3	219	29,5	0,85	37,8	6,6		62,1
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	→	20,1	1734	17,4	0,96	20,9	43,8		9,9

IH dėl cukrinio diabeto sk. (18+ m.) 1 000 gyv.	↓	1,7	127	1,9	0,89	1,9	3,7		0,8
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk. (2019)	→	2,4	1035	2,4	1,41	1,7	1,1		6,0
Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv. (2019)	→	6,4	55	6,8	0,89	7,2	2,5		13,8
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	↑	10,2	890322	10,2	1,12	9,1	5,5		11,0
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	→	1,1	1	1,9	0,28	4,0	28,7		0,0
Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	↑	1,1	1	1,1	0,42	2,6	24,4		0,0
Serg. ŽIV ir LPL (B20–B24, Z21, A50–A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	↑	1,0	9	0,8	0,45	2,2	4,2		0,0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą									
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	↓	3,8	2	3,7	1,36	2,8	40,0		0,0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %	→	91,3	717	89,6	1,05	86,7	50,0		100,0
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, <i>Haemophilus influenzae B</i> skiepavimo apimtys (3 dozės), %	→	90,0	659	90,3	1,00	89,9	72,0		100,0
Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	→	16,8	1057	16,2	1,45	11,6	2,5		43,2
Vaikų (7–17 m.), neturinčių eduoines pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑	22,0	1884	20,3	0,92	23,8	4,8		33,5
Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000	↓	0,9	1	1,2	0,64	1,4	14,6		0,0

15–17 m. moterų									
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę									
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00–I99) 100 000 gyv.	➔	708,1	616	763,6	1,06	670,8	1235,6		383,1
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00–I99) 100 000 gyv.	⬇	569,8	616	630,7	0,86	659,1	953,5		453,1
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.	➔	331,1	288	315,8	1,22	271,1	450,4		195,0
SMR nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.	➔	262,6	288	253,2	1,03	256,0	394,1		210,6
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.	⬆	125,3	109	129,7	0,81	154,0	497,3		24,4
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.	⬆	101,8	109	105,2	0,68	150,5	432,0		15,8
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	⬆	106,0	922	101,6	1,12	95,0	174,8		35,9
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų laikotarpiu dalyvavusi krūties vėžio programoje	⬆	66,6	10711	62,2	1,12	59,7	27,0		76,5
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų laikotarpiu dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	➔	68,1	14474	61,6	1,13	60,3	32,7		73,7
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų laikotarpiu dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	⬆	61,3	20076	57,5	1,08	56,5	33,8		67,7
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	➔	37,5	7604	44,2	0,88	42,8	19,5		58,8

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti ir remiantis lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis matyti, kad:

1. Uždavinio „*sumažinti skurdo lygį ir nedarbą*“ visi rodikliai ryškiai nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio. Išsiskiria bandymų žudytis skaičiaus rodiklis, kuris yra didesnis už Lietuvos vidurkį.
2. Uždavinio „*sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu*“ dauguma rodiklių nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio, išskyrus mirtingumą nuo išorinių priežasčių, kuris yra žemesnis už šalies vidurkį.

3. Uždavinio „*kurti sveikas ir saugias darbo bei buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą*“ naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis asmenų skaičius Panevėžio mieste yra didesnis lyginant su Lietuvos vidurkiu.
4. Uždavinio „*kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį*“ visi rodikliai yra Lietuvos vidurkio ribose.
5. Uždavinio „*mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių*“ mirtingumo rodiklis transporto įvykiuose yra žemesnis už Lietuvos vidurkį. Tačiau traumų dėl transporto įvykių rodiklis yra didesnis už šalies vidurkį.
6. Uždavinio „*mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą*“ rodiklis yra aukščiausias visoje Lietuvoje.
7. Uždavinio „*sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą*“ dauguma rodiklių yra geresni už Lietuvos vidurkį.
8. Uždavinio „*užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais*“ dauguma rodiklių nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio, išskyrus išvengiamų hospitalizacijų rodiklis, kuri lenkia šalies vidurkį.
9. Uždavinio „*plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą*“ apsilankymų pas gydytojus rodiklis yra aukštesnis už Lietuvos vidurkį. Kiti rodikliai yra Lietuvos vidurkio ribose.
10. Uždavinio „*gerinti motinos ir vaiko sveikatą*“ rodikliai yra Lietuvos vidurkio ribose.
11. Uždavinio „*stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę*“ dauguma rodiklių yra aukštesni už Lietuvos vidurkį.

Remiantis 7 lentelėje pateiktais rodikliais ir įvertinus Savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu matyti, kad **15 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):**

- a) Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (Savivaldybės –79,0, Lietuvos –77,5).
- b) Mirtingumas nuo išorinių priežasčių 100 000 gyv. (Savivaldybės – 63,2, Lietuvos – 78,7).
- c) SMR nuo išorinių priežasčių 100 000 gyv. (Savivaldybės – 54,7, Lietuvos – 75,8).
- d) Mirtingumas transporto įvykiuose 100 000 gyv. (Savivaldybės – 2,3, Lietuvos – 6,2).
- e) SMR transporto įvykiuose 100 000 gyv. (Savivaldybės – 1,9, Lietuvos – 6,2).
- f) Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv. (Savivaldybės – 0,0, Lietuvos – 3,5).
- g) SMR narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv. (Savivaldybės – 0,0, Lietuvos – 3,5).
- h) Apsilankymų pas gydytojus skaičius 1 gyv. (Savivaldybės – 10,2, Lietuvos – 9,1).
- i) Gyventojų skaičius, tenkantis 1 tabako licencijai (Savivaldybės – 279,7, Lietuvos – 199,6).
- j) Išvengiamų hospitalizacijų (IH) skaičius 1000 gyv. (Savivaldybės – 20,1, Lietuvos – 20,9).
- k) SMR nuo kraujotakos sistemos ligų 100 000 gyv. (Savivaldybės – 569,8, Lietuvos – 659,1).
- l) SMR nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv. (Savivaldybės – 101,8, Lietuvos – 150,5).
- m) Tikslinės populiacijos dalis, proc., per 2 metus dalyvavusi krūties vėžio programoje (Savivaldybės – 66,6, Lietuvos – 59,7).
- n) Tikslinės populiacijos dalis, proc., per 3 metus dalyvavusi gimdos kaklelio programoje (Savivaldybės – 68,1, Lietuvos – 60,3).
- o) Tikslinės populiacijos dalis, proc., per 2 metus dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje (Savivaldybės – 61,3, Lietuvos – 56,5).

4 rodiklių reikšmės yra žemesnės nei Lietuvos vidurkį (raudonoji zona):

- a) Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv. (Savivaldybės – 55,2, Lietuvos – 44,4).
- b) Traumų dėl transporto įvykių 10 000 gyv. (Savivaldybės – 7,5, Lietuvos – 5,4).
- c) Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km (Savivaldybės – 32935,2, Lietuvos – 797,8).

- d) Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (Savivaldybės – 54,7, Lietuvos – 35,7).

SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

Atsižvelgiant į raudonosios zonos rodiklius detaliai analizei pasirinktos šios visuomenės sveikatos problemos:

1. Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv.
2. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km.
3. Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.

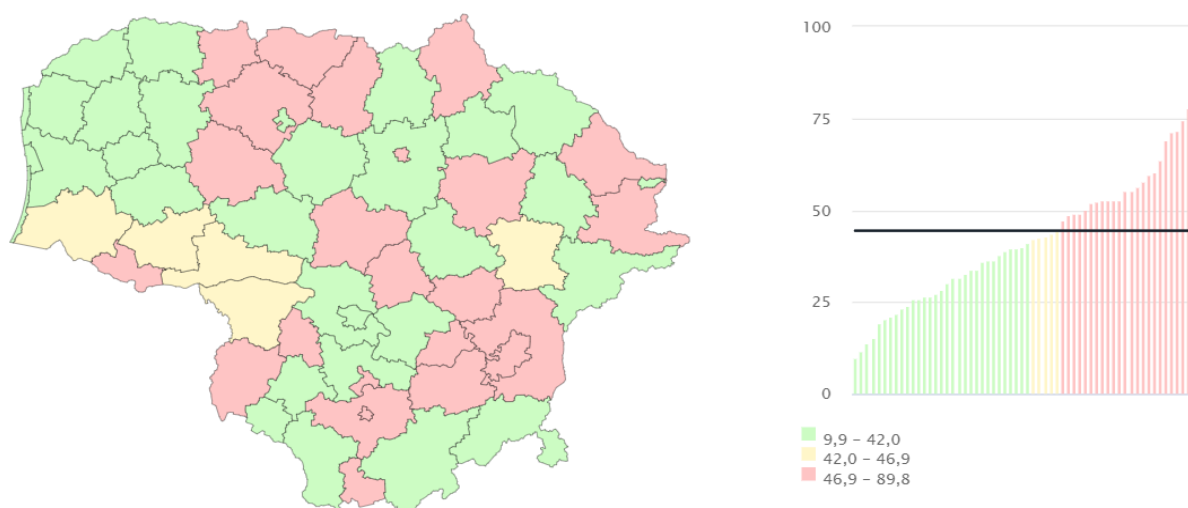
1 prioritėtinė problema

BANDYMŲ ŽUDYTIS SKAIČIUS

Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, savižudybė visame pasaulyje kasmet nusineša daugiau gyvybių nei daugelis ligų ir lieka viena pagrindinių mirties priežasčių jaunų žmonių (15–29 m. amžiaus) grupėje (<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide>). Tai itin aktuali visuomenės sveikatos problema, turinti ilgalaikį neigiamą poveikį artimiesiems ir plačiajai visuomenei. Svarbu atkreipti dėmesį ne tik į savižudybes, bet ir į bandymus nusižudyti, nes ankstesni mėginimai žudytis dažnai padidina savižudybės riziką ateityje.

Bandymas žudyti – sąmoningas savo noru pasirinktas veiksmas, kurį, nebūdamas tikras dėl mirtinos baigties, atlieka asmuo, siekiantis susižaloti arba pasitraukti iš gyvenimo, ir kuris nesibaigia mirtimi.

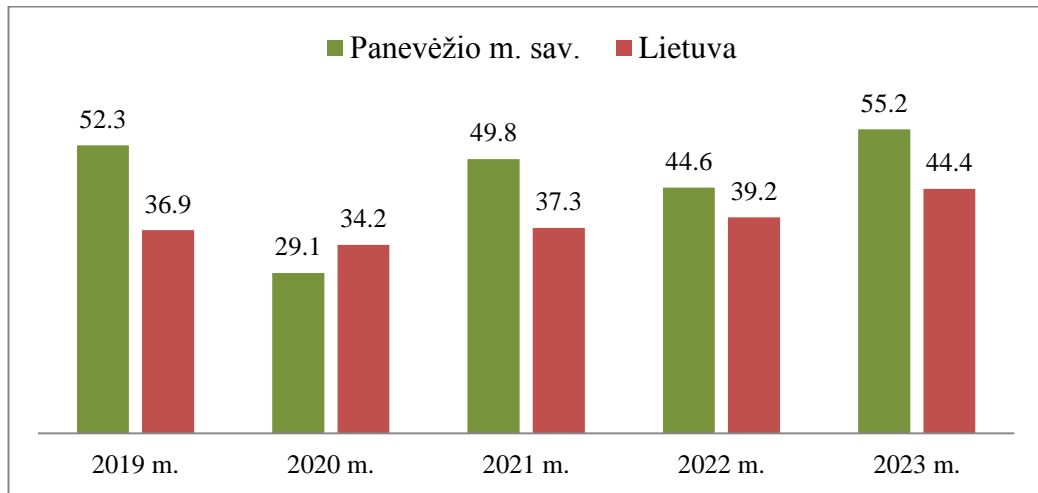
10 pav. Bandymų žudytis skaičius 2023 m. Lietuvos savivaldybėse 100 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 m. Lietuvoje užregistruoti 44,4 bandymų nusižudyti atvejų 100 000 gyventojų. Savivaldybėje registruota 55,2 bandymų žudytis atvejų 100 000 gyventojų (11 pav.). Beveik visais vertinamais metais (2019–2023 m.) Savivaldybės bandymų žudytis atvejų skaičius, tenkantis 100 000 gyv., buvo didesnis už Lietuvos vidurkį.

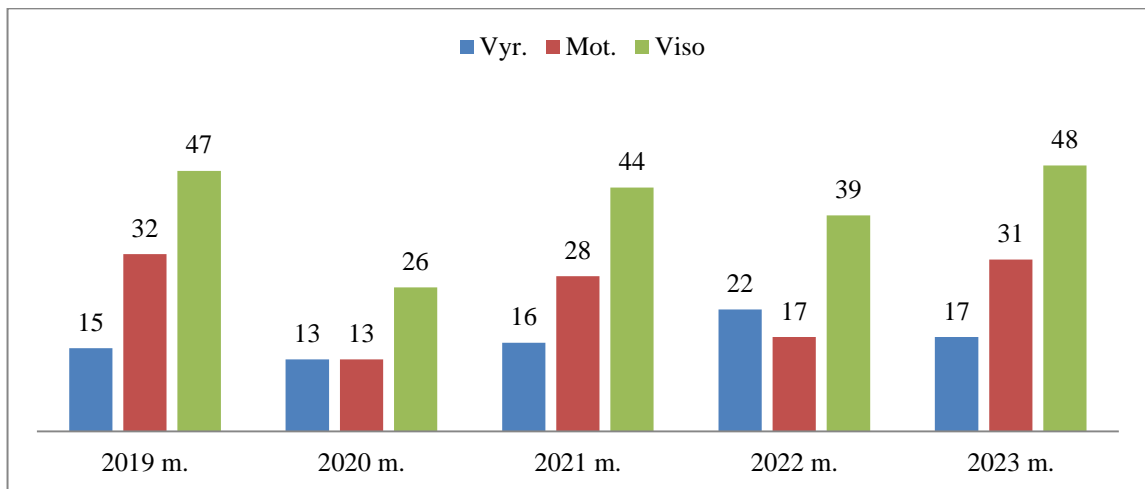
11 pav. Bandymų žudytis skaičius Panevėžio m. sav. ir Lietuvoje 2019–2023 m. 100 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Lyginant duomenis pagal lytį, matyti, kad beveik visą vertinamą 5 metų laikotarpį dažniau žudytis bando moterys nei vyrai (žr. 12 pav.).

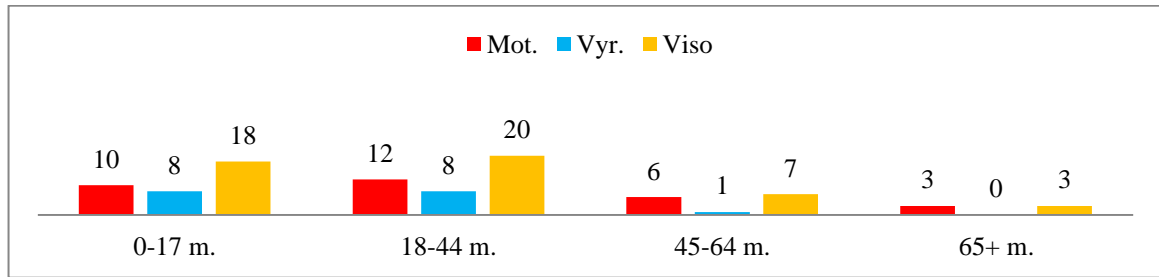
12 pav. Bandymų žudytis skaičius pagal lytį Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. (absol. sk.).

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Lyginant duomenis pagal amžių, Savivaldybėje 2023 m. dažniausiai bandė žudytis 18–44 m. asmenys, iš jų: 12 moterų ir 8 vyrai (žr. 13 pav.).

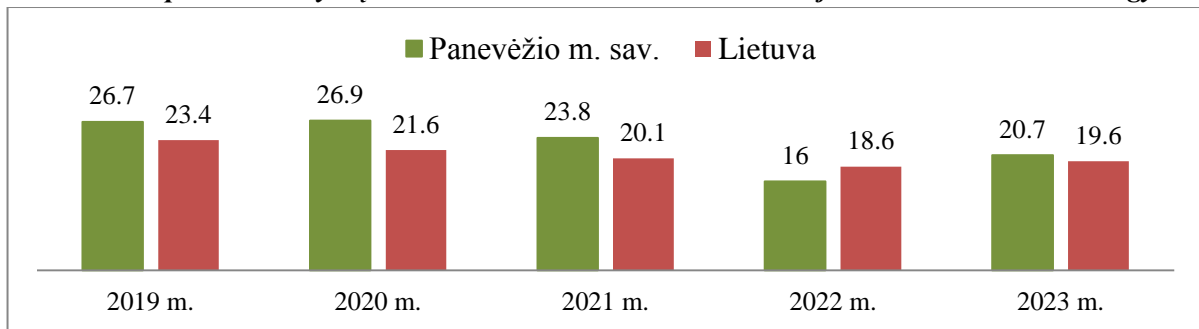
13 pav. Bandymų žudytis skaičius pagal lytį ir amžių Panevėžio m. sav. 2023 m. (absol. sk.).

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 m. bandymais žudytis atvejų skaičius Savivaldybėje lenkė Lietuvos vidurkį ir pateko į raudonąją zoną (žr. 7 pav.), tačiau 2023 m., lyginant su 2022 m., Savivaldybėje padidėjo ir savižudybių skaičiaus rodiklis (žr. 14 pav.).

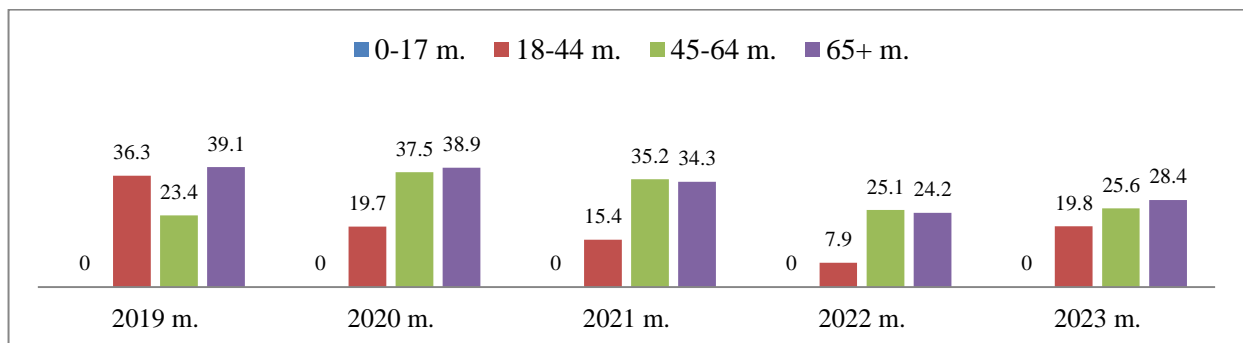
14 pav. Savižudybių skaičius Panevėžio m. sav. ir Lietuvoje 2019–2023 m. 100 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant duomenis pagal amžiaus grupes matyti, kad Savivaldybėje daugiausiai nusižudo vyresnio amžiaus panevėžiečių (žr. 15 pav.). 15 pav. pavaizduotas standartizuotas rodiklis (savižudybių mirtingumas) rodo, kiek žmonių iš 100 000 gyventojų nusižudė tam tikroje amžiaus grupėje, nepriklausomai nuo bendros populiacijos amžiaus struktūros. Standartizuojant mirtingumo rodiklius kiekvienai amžiaus grupei pritaikomas tas pats referencinis gyventojų pasiskirstymas ir apskaičiuojama taip, tarsi visose grupėse būtų vienodas amžiaus pasiskirstymas pagal tam tikrą standartinę populiaciją. Rodiklio reikšmės parodo, kiek savižudybių būtų, jei kiekviena amžiaus grupė turėtų 100 000 gyventojų.

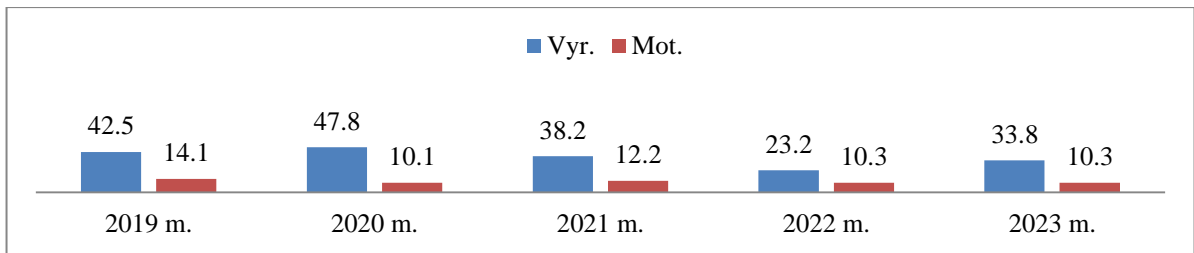
15 pav. Savižudybių skaičius pagal amžių Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. 100 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Lyginant duomenis pagal lytį, matyti, kad beveik visą vertinamą 5 metų laikotarpį dažniau nusižudo vyrai nei moterys (žr. 16 pav.).

16 pav. Savižudybių skaičius pagal lytį Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. 100 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

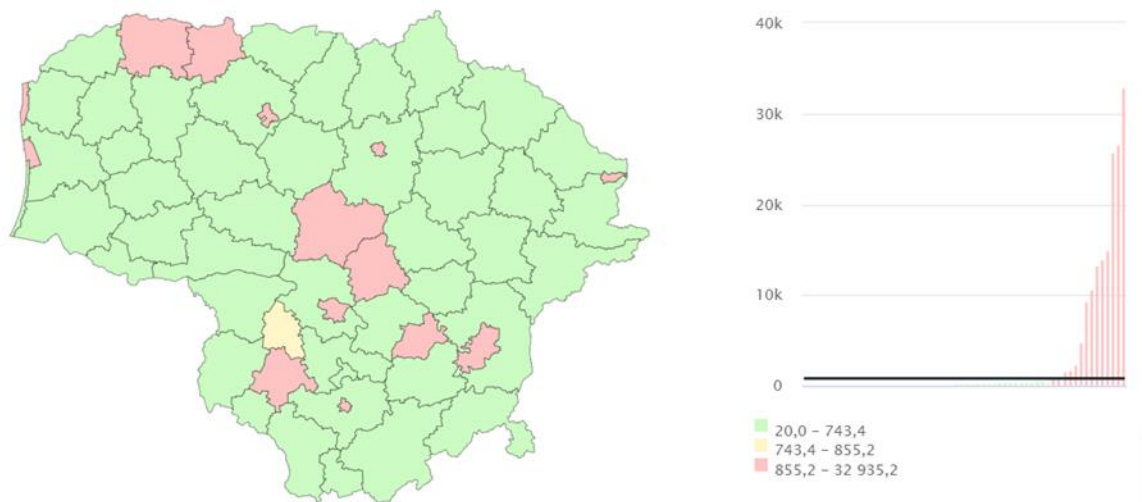
2 prioritėtinė problema

Į ATMOSFERĄ IŠ STACIONARIŲ TARŠOS ŠALTINIŲ IŠMESTI TERŠALAI

Oro kokybė turi įtakos žmonių sveikatai ir aplinkai. Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymas nustato asmenų teisę į švarų orą, pareigą saugoti aplinkos orą nuo taršos, susijusios su žmonių veikla, ir mažinti jos daromą žalą žmonių sveikatai bei aplinkai (https://aaa.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/10/auG_gXnaYOE.pdf). Mobilijų ir stacionarių taršos šaltinių į aplinkos orą išmetami teršalai yra vienas iš svarbiausių veiksnių, sąlygojančių aplinkos oro kokybę.

2023 m. stacionarūs taršos šaltiniai iš viso Lietuvoje į aplinkos orą išmetė 52 tūkst. tonų teršalų – 9 proc. mažiau negu 2022 m. (<https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/oras/oro-kokybes-ataskaitos/oro-kokybes-apzvalgos-aglomeracijose-ir-zonoje/>). Į aplinkos orą pateko tokie degimo produktai, kaip anglies monoksidas (CO), lakieji organiniai junginiai (LOJ), azoto oksidai (NO_x) ir sieros dioksidas (SO₂), taip pat kietosios dalelės ir kiti teršalai. Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinėje sistemoje išmestų į aplinką iš stacionarių taršos šaltinių teršalų kiekis skaičiuojamas 1 kvadratiniam kilometrui (kg/1 km²).

17 pav. Išmestų į aplinką iš stacionarių taršos šaltinių teršalų kiekis kg/1 km² 2023 m. Lietuvos savivaldybėse.

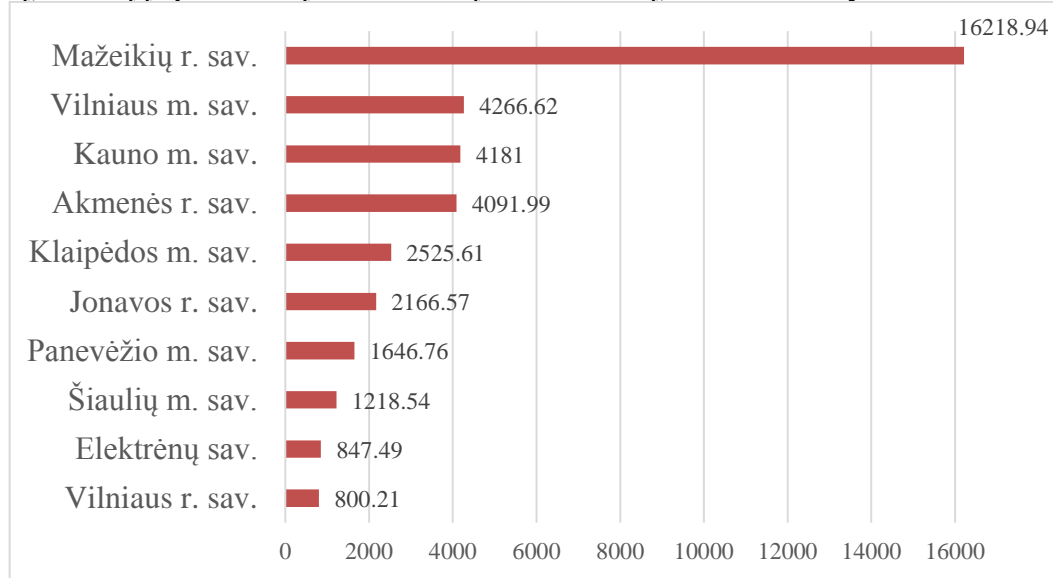
Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Savivaldybės teritorijoje pagrindiniai stacionarūs taršos šaltiniai yra įmonės, kurioms išduotas taršos integruotos prevencijos kontrolės (TIPK) leidimas (su aplinkos oro taršos valdymu). 2023 m.

Panevėžyje veikė 15 tokių įmonių, kurios per metus į aplinkos orą išmetė 1646,76 tonų teršalų (9 lent.).

Daugiausia teršalų Lietuvoje buvo išmesta Mažeikių r. sav., (16218,94) tačiau šios savivaldybės plotas yra didesnis, palyginti su Savivaldybe (atitinkamai 1 220 km² ir 50 km²), todėl 1 kv. km tenkančių teršalų kiekis yra didesnis Panevėžyje (18 pav.).

18 pav. Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių, kiekis savivaldybėse 2023 m. tonomis

2023 metais Lietuvoje į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių vidutiniškai išmesta 797 kg teršalų, tenkančių 1 kv. km. Mažiausiai 1 kv. km teršalų į atmosferą išmesta Pagėgių r. sav. – 20 kg/km², Skuodo sav. – 35,7 kg/km², Šalčininkų r. sav. – 58,4 kg/km². Daugiausia – Panevėžio, Kauno ir Klaipėdos miestų savivaldybėse. Jose 1 kv. km išmesta nuo 26 iki 33 tūkst. kg teršalų kg/km² (8 lent.).

8 lent. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km Lietuvoje ir savivaldybėse, 2019–2023 metais.

	2019	2020	2021	2022	2023
Klaipėdos m. sav.	29 649,0	29 819,0	29 527,0	26 506,0	25 772,0
Kauno m. sav.	29 587,0	24 768,0	28 317,0	24 618,0	26 631,0
Panevėžio m. sav.	34 386,0	28 193,0	32 956,0	35 619,0	32 935,0
Lietuvos vidurkis	969,6	941,2	932,7	876,7	797,8

Lyginant 2023 m. ir 2022 m. duomenis, Panevėžyje **bendras** kiekis teršalų, išmestų į orą iš stacionarių taršos šaltinių, sumažėjo nuo 1777,72 iki 1646,76 t per metus, atitinkamai sumažėjo ir teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km. 2023 m. iš stacionarių taršos šaltinių daugiausia išmetama anglies monoksido (1238,99 t/m) (žr. 9 lent.).

9 lentelė. Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių, kiekis Panevėžio m. sav. 2019–2023 m.

Panevėžio m. sav.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Įmonių skaičius	15	15	16	15	15
Bendras kiekis t/metus	1719,32	1409,65	1647,75	1777,72	1646,76
Sieros anhidridas t/metus	60,35	0,98	31,3	23,35	5
Azoto oksidai t/metus	237,98	197,76	245,55	214,04	236,6
Anglies monoksidas t/metus	1125,49	916,17	1198,34	1293,84	1238,99
LOJ t/metus (lakieji organiniai junginiai)	142,83	130,24	74,42	57,87	46,03
Benzolas %	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06
Ksilolas %	0,62	0,33	0,38	0,34	0,36
Toluolas %	0,42	0,42	0,41	0,41	0,41
Acetonas %	0,1	0,1	0,1	0,09	0,24
Iš viso kietųjų dalelių t/metus	138,66	155,21	90,94	187,52	119,88
Sieros dioksidas %	3,25	0,06	1,8	1,19	0,28
Azoto oksidai %	12,81	12,64	14,12	10,89	13,39
Anglies monoksidai %	60,58	58,55	68,92	65,84	70,13
Iš viso LOJ % (lakieji organiniai junginiai)	7,69	8,32	4,28	2,94	2,61
Benzolas %	0	0	0	0	0
Ksilolas %	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02
Toluolas %	0,02	0,03	0,02	0,02	0,02
Acetonas %	0,01	0,01	0,01	0	0,01
Iš viso kietųjų dalelių %	7,46	9,92	5,23	9,54	6,79

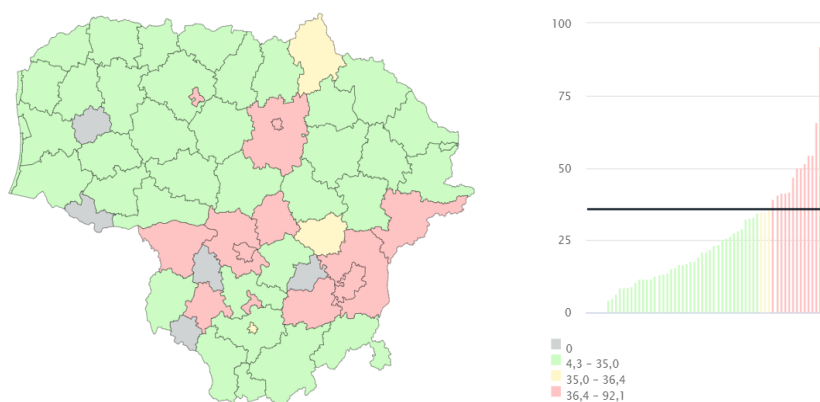
Šaltinis – Aplinkos apsaugos agentūra

3 prioritėtinė problema

NAUJI SUSIRGIMO INFEKCIŅEMIS ŽARNYNO LIGOMIS ATVEJAI

Lietuvos gyventojų ligotumas žarnyno infekcinėmis ligomis iki šiol išlieka svarbia visuomenės sveikatos problema. Panevėžio miestas 2023 m. pateko tarp savivaldybių, kuriose naujų susirgimo žarnyno infekcinėmis ligomis atvejų rodiklis viršijo Lietuvos vidurkį (žr. 19 pav.).

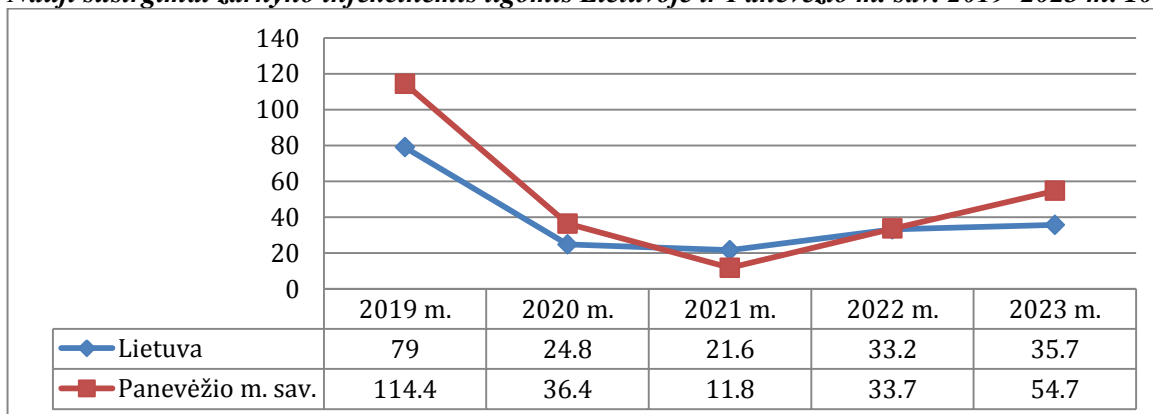
19 pav. Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis asmenų skaičius 10 000 gyv. Lietuvos savivaldybėse.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 m. lyginant su 2022 m. Panevėžyje išaugo naujų susirgimo žarnyno infekcinėmis ligomis atvejų skaičius (54,7 atv. / 10 000 gyv.) (žr. 20 pav.). Šis rodiklis buvo trečias Lietuvoje pagal atvejų skaičių.

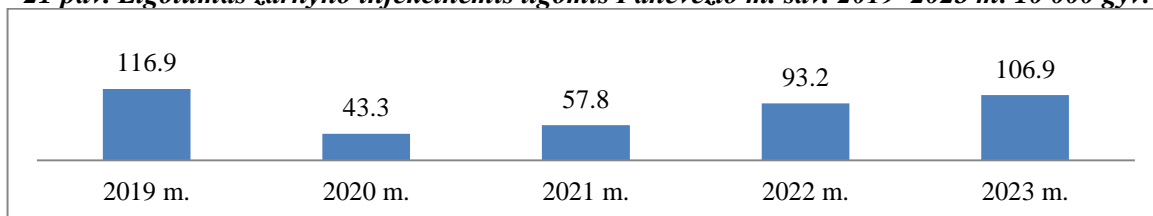
20 pav. Nauji susirgimai žarnyno infekcinėmis ligomis Lietuvoje ir Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. 10 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant pastarųjų penkerių metų laikotarpį, Panevėžyje bendras ligotumas žarnyno infekcinėmis ligomis padidėjo ir siekė 106,9 atv. / 10 000 gyv. (žr. 21 pav.).

21 pav. Ligotumas žarnyno infekcinėmis ligomis Panevėžio m. sav. 2019–2023 m. 10 000 gyv.

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2023 m. Panevėžyje hospitalizuoti 333 asmenys, sergantys infekcinėmis žarnyno ligomis. Tai 109 asmenimis daugiau nei 2022 metais. Asmenys daugiausiai sirgo nepatikslintomis bakterinės kilmės žarnyno infekcijomis (196 asmenys), nepatikslintomis virusinėmis žarnyno infekcijomis (86 asmenys),

rotavirusiniu enteritu (79 asmenys) ir norovirusų sukeltų ūminiu gastroenteritu (27 asmenys). Vertinant duomenis pagal lytį, matyti, kad Panevėžyje infekcinėmis žarnyno ligomis dažniau serga moterys (264) nei vyrai (232) (žr. 10 lent.).

10 lentelė. Sergamumas infekcinėmis žarnyno ligomis pagal lytį ir amžių Panevėžio mieste 2023 m. (absol. sk.)

Ligos pavadinimas	Vyrų skaičius	Moteryų skaičius	Mirusiųjų skaičius	Hospitali- zuotųjų skaičius	0–17 m.	18–24 m.	25–34 m.	35–44 m.	45–54 m.	55–64 m.	65–74 m.	75–84 m.	85 m.	Iš viso
Enterobiozė	9	10	0	0	19	0	0	0	0	0	0	0	0	19
Kitos salmoneliozės A02 (A02.0–A02.8, A02.9)	8	7	0	11	9	0	0	1	1	0	2	1	1	15
Kitos patikslintos bakterinės žarnyno infekcijos A04 (A04.0–A04.8)	8	7	0	15	15	0	0	0	0	0	0	0	0	15
Kampilobakteriozė (kampilobakterijų sukeltas enteritas) A04 (A04.5)	19	14	0	28	23	2	3	0	0	1	0	4	1	34
Jersiniozė (enterokolitinis jersinios sukeltas enteritas)	1	2	0	1	2	0	0	1	0	0	0	0	0	3
Nepatikslintos bakterinės žarnyno infekcijos A04.9, A09	76	120	0	95	38	31	34	13	14	27	12	13	14	196
Virusinės žarnyno infekcijos (patikslintos) A08 (A08.0– A08.3, A08.5)	8	7	0	13	14	0	0	0	0	1	0	0	0	15
Norovirusų veiksnio sukeltas ūminis gastroenteritas	17	10	0	24	26	0	0	0	0	1	0	0	0	27
Rotavirusinis enteritas	41	38	0	73	56	0	1	2	2	8	1	6	3	79
Virusinės žarnyno infekcijos (nepatikslintos) A08 (A08.4)	40	46	0	66	76	5	1	0	1	1	2	0	0	86
Kitos bakterinės maisto toksinės infekcijos	5	3	0	7	8	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Iš viso:	232	264	0	333	344	38	39	17	18	38	17	24	19	497

Šaltinis – Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Panevėžio departamentas

Analizuojant sergamumą žarnyno infekcinėmis ligomis pagal amžiaus grupes, matyti, kad didžiausias sergamumas užregistruotas tarp 0–17 m. amžiaus vaikų. Pagal vaikų amžiaus tarpsnius matyti, kad daugiausia žarnyno infekcinėmis ligomis serga 0–3 m. amžiaus vaikai.

2023 m. Panevėžio mieste vaikai daugiausia sirgo: nepatikslintomis virusinėmis žarnyno infekcijomis (74 vaikai), rotavirusiniu enteritu (56 vaikai), patikslintomis virusinėmis žarnyno infekcijomis (14 vaikų), norovirusų sukeltu ūminiu gastroenteritu (26 vaikai) (žr. 11 lent.).

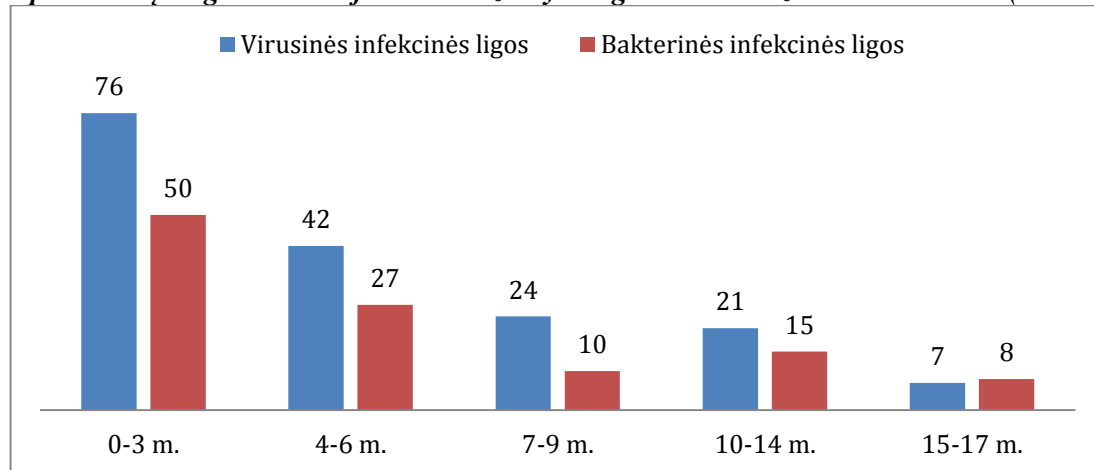
11 lentelė. 0–17 m. amžiaus asmenų sergamumas infekcinėmis žarnyno ligomis Panevėžio mieste 2023 m. (absol. sk.)

Ligos pavadinimas	0–3 m.	4–6 m.	7–9 m.	10–14 m.	15–17 m.	Iš viso
Kitos salmoneliozės A02 (A02.0–A02.8, A02.9)	4	2	1	2	0	9
Kitos patikslintos bakterinės žarnyno infekcijos A04 (A04.0–A04.8)	15	0	0	0	0	15
Kampilobakteriozė (kampilobakterijų sukeltas enteritas) A04 (A04.5)	11	2	3	2	4	22
Jersiniozė (enterokolitinis jersinios sukeltas enteritas)	0	0	0	0	0	0
Nepatikslintos bakterinės žarnyno infekcijos A04.9, A09	12	7	4	11	4	38
Virusinės žarnyno infekcijos (patikslintos) A08 (A08.0–A08.3, A08.5)	10	2	0	2	0	14
Rotavirusinis enteritas	18	21	10	5	2	56
Virusinės žarnyno infekcijos (nepatikslintos) A08 (A08.4)	27	18	13	14	5	74
Kitos bakterinės maisto toksinės infekcijos A05(A05.0–A05.4, A05.8, A05.9)	8	0	0	0	0	8
Noravirusų veiksnio sukeltas ūminis gastroenteritas	21	1	2	2	0	26

Šaltinis – Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Panevėžio departamentas

Remiantis statistiniais duomenimis, matyti, kad Savivaldybėje vaikai dažniau serga virusinėmis infekcinėmis žarnyno ligomis nei bakterinėmis (žr. 22 pav.).

22 pav. Vaikų sergamumas infekcinėmis žarnyno ligomis Panevėžio mieste 2023 m. (absol.sk)

Šaltinis – Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Panevėžio departamentas

VAIKŲ GYVENSENOS TYRIMO ATASKAITA

2024 m. visose Lietuvos savivaldybėse buvo atliktas mokyklinio amžiaus 5, 7 ir 9 (I gimnazijos) klasių mokinių gyvenamos tyrimas. Tyrimas atliktas įgyvendinant sveikatos apsaugos ministro įsakymą, įtvirtinantį periodinius gyvenamos tyrimus kaip visuomenės sveikatos stebėsenos elementus.

Tyrimas atskleidė esamą mokyklinio amžiaus vaikų gyvenamos situaciją atskirose savivaldybėse ir bendrai Lietuvoje, pateikiant įrodymus kryptingam sveikatą stiprinančios veiklos planavimui konkrečioje savivaldybėje. Ateityje, atlikus daugiau pakartotinių tyrimų, bus galima stebėti rodiklių pokyčius.

Tyrimas atliktas, vadovaujantis Higienos instituto (toliau – HI) parengta gyvenamos tyrimų organizavimo ir vykdymo metodika. Anketinei apklausai naudotas su Sveikatos apsaugos ministerija suderintas standartizuotas klausimynas.

Vaikų gyvenamos stebėsenos rodikliai suskirstyti į 3 grupes:

- 1) laimingumas, sveikatos ir išvaizdos vertinimas;
- 2) sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas, pasyvus laisvalaikis ir mitybos įpročiai, burnos higiena);
- 3) rizikingas elgesys (tabako, elektroninių cigarečių rūkymas, alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimas, patyčios ir saugumas kelyje, namuose ir mokykloje).

2024 m. mokyklinio amžiaus vaikų gyvenamos tyrimo Lietuvoje duomenų bazę sudarė 34 873 respondentų užpildytos anketos, kurių duomenys iki 2024 m. liepos 1 d. į HI Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinę sistemą perdavė apklausas vykdančios savivaldybių visuomenės sveikatos biurais.

Panevėžio miesto savivaldybėje iš viso buvo apklausti 1069 mokiniai: 5 klasių – 360, 7 klasių – 328 ir 9 klasių – 381.

Lyginant Panevėžio miesto mokyklinio amžiaus vaikų laimingumą su Lietuvos vidurkiu matyti, kad tiek Panevėžio miesto, tiek Lietuvos mokinių laimingumas mažai skiriasi – 64–65 proc. Tačiau lyginant su 2020 metų (73 proc.) vykusio tyrimo atsakymais, 2024 metais vaikų laimingumo indeksas sumažėjo 8 proc. Savo sveikatą labai gerai arba gerai vertina 74,2 proc. Panevėžio miesto mokyklinio amžiaus vaikų. Lyginant su 2020 metais (79,9 proc.), šis rodiklis sumažėjo 5 proc. Savo dabartine išvaizda patenkinti tik 29,4 proc. mokinių, t. y. 3 proc. mažiau už Lietuvos vidurkį. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad kasdien po pamokų bent valandą sportuoja tik 12,1 proc. miesto vaikų. Šis rodiklis yra žemesnis už Lietuvos vidurkį (14,0 proc.). Tuo tarpu kompiuteriui ir televizoriui vaikai negaili net ir 4 valandų per dieną. Tyrimas parodė, kad tokių vaikų yra 20,5 proc. Kasdien pusryčius valgo 47,9 proc. Panevėžio miesto mokinių, daugiau kaip trečdalis jų kasdien suvalgo vaisių ar daržovių. Panevėžio mieste rūko beveik penktadalis mokinių, daugiausia – aukštesniųjų klasių. Tyrimo rezultatai parodė, kad per pastaruosius metus bent kartą alkoholinių gėrimų vartojo 26,5 proc. Panevėžio miesto moksleivių, t. y. 6 proc. daugiau nei 2020 m. (20,7 proc.). Bent kartą per savo gyvenimą vartoję kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą) buvo 5,5 proc. mokinių, tai 1 proc. daugiau nei Lietuvos vidurkis (4,3 proc.). Mažas procentas Panevėžio miesto mokinių (11,5 proc.) nešioja atšvaitus tamsiu paros metu. Mažiau nei Lietuvos vidurkis (45,1 proc.), Panevėžio miesto mokiniai (40,1 proc.) patiria patyčias mokykloje, tačiau daugiau patiria patyčių per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu. Lyginant Lietuvos vidurkį (73,5 proc.) su Panevėžio miestu (77,3 proc.), matyti, kad mūsų miesto mokiniai mokyklos aplinkoje jaučiasi saugūs.

Rodiklių vertinimas pateikiamas jau ataskaitoje minėtu šviesoforo principu (12 lent.).

12 lentelė. Panevėžio miesto ir Lietuvos vaikų gyvenimos tyrimo rodiklių reikšmės 2024 m. (proc.).

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės rodiklio reikšmė	Lietuvos rodiklio reikšmė
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi labai laimingi arba pakankamai laimingi galvodami apie savo dabartinį gyvenimą, dalis (proc.)	63,9	65,4
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie savo sveikatą vertina labai gerai arba gerai, dalis (proc.)	74,2	71,7
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie yra patenkinti savo išvaizda, dalis (proc.)	29,4	32,0
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie 5 ir daugiau dienų mankštinasi ar sportuoja bent 60 minučių (skaičiuojama kartu su fizinio ugdymo pamokomis), dalis (proc.)	36,7	39,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien ne pamokų metų mankštinasi ar sportuoja bent 60 minučių, dalis (proc.)	12,1	14,0
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie vidutiniškai 4 ir daugiau valandų per dieną praleidžia prie ekranų (televizoriaus, kompiuterio, planšetės, išmaniojo telefono), dalis (proc.)	20,5	28,2
Mokyklinio amžiaus vaikų, kasdien valgančių pusryčius, dalis (proc.)	47,9	39,1
Mokyklinio amžiaus vaikų, bent kartą per dieną valgančių vaisius (neskaitant sulčių), dalis (proc.)	33,5	33,9
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neskaitant bulvių), dalis (proc.)	39,4	29,1
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo saldumynus, dalis (proc.)	18,1	18,4
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną geria gazuotus saldžiuosius gėrimus, dalis (proc.)	2,3	5,5
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savaitę geria energinius gėrimus, dalis (proc.)	13,6	15,4
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis (proc.)	35,8	30,8
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie valosi dantis šepetėliu ir pasta dažniau nei kartą per dieną, dalis (proc.)	64,1	60,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastarąsias 30 dienų bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	6,5	7,5
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	12,2	13,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastarąsias 30 dienų bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	21,4	15,8
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	10,3	13,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastarąsias 30 dienų bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	10,9	11,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	26,5	26,9
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo	5,5	4,3

kanapes („žolė“, marihuaną, hašišą), dalis (proc.)		
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kitus narkotikus nei kanapes, dalis (proc.)	3,5	3,1
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis (proc.)	11,5	17,0
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu, dalis (proc.)	75,5	76,8
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada dėvi šalną važiuodami dviračiu, dalis (proc.)	10,4	11,4
Mokyklinio amžiaus vaikų, iš kurių tyčiojosi per pastaruosius 2 mėnesius, dalis (proc.)	40,1	45,1
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie patys tyčiojosi iš kitų mokinių per pastaruosius 2 mėnesius, dalis (proc.)	25,4	32,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastarąsias 30 dienų patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis (proc.)	13,5	13,4
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis (proc.)	33,3	24,2
Mokyklinio amžiaus vaikų, kuriuos per pastaruosius 2 mėnesius mušė ar kitaip fiziškai baudė tėvai, dalis, (proc.)	10,3	10,0
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs namų aplinkoje, dalis (proc.)	95,4	93,9
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs mokyklos aplinkoje, dalis (proc.)	77,3	73,5

Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

IŠVADOS

- 2023 m. Panevėžio m. savivaldybės gyventojų skaičius nežymiai sumažėjo. Metų pradžioje gyventojų skaičius buvo 87 395, tai 195 gyventojais mažiau nei 2022 m.
- Lyginant pastarųjų penkerių metų laikotarpį, 2023 m. tiek Panevėžyje, tiek Lietuvoje kūdikių gimstamumo rodiklis buvo vienas iš mažiausių.
- 2023 m. Panevėžio miesto gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė buvo ilgesnė už bendrą Lietuvos vidurkį ir siekė 79 m. 2023 m. už panevėžiečius Lietuvoje ilgiau gyveno Kauno, Vilniaus, Šiaulių, Palangos ir Neringos savivaldybių gyventojai. Palyginus su Lietuvos vidurkiu (77,5 m.), panevėžiečiai statistiškai ilgiau gyvena 2,5 m.
- 2023 m. Panevėžio miesto gyventojų pagrindinės mirties priežastys – kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai, išorinės mirties priežastys.
- 2023 m., lyginant su 2022 m., sumažėjo Panevėžio gyventojų ligotumas.
- 2023 m. Panevėžio miesto žmonės dažniausiai sirgo: kraujotakos sistemos, jungiamojo audinio, kvėpavimo sistemos, endokrininės sistemos, urogenitalinės sistemos ligomis. Palyginti Savivaldybės ir Lietuvos gyventojų ligotumą pagal ligų lokalizaciją, matyti, kad tik panevėžiečių ligotumas nervų sistemos ligomis (atv. sk. 100 000 gyv.) yra mažesnis už bendrą Lietuvos vidurkį.
- 2023 m. vertinant Panevėžio m. sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilį ir rodiklius lyginant su Lietuvos vidurkiu rodikliais, matyti, kad:
 - 15 rodiklių patenka į žemesnę nei Lietuvos vidurkis zoną (žalioji zona);
 - 4 rodikliai patenka į aukštesnę nei Lietuvos vidurkis zoną (raudonoji zona);
 - visi kiti – į Lietuvos vidurkį atitinkančią zoną (geltonoji zona).
- Detaliai analizei, kaip prioritetinės visuomenės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:
 - bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv.;

- į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km;
 - naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.
9. Savivaldybėje lyginant penkerių metų laikotarpį (2019–2023 m.) 2023 m. bandymų žudytis rodiklio reikšmė pasiekė 2019 m. reikšmę ir buvo didesnė už Lietuvos vidurkį.
 10. 2023 m. (kaip ir kitais stebimais metais) Panevėžyje moterys dažniau bandė žudytis nei vyrai. Vertinant pagal amžių dažniau bandė žudytis 18–44 m. asmenys.
 11. 2023 m. Panevėžyje nusižudė 18 asmenų, tai 4 asmeninis daugiau nei 2022 m. Vertinant rodiklį pagal amžių ir lytį, Panevėžyje dažniausiai nusižudo vyresnio amžiaus (vyresni kaip 65 m.) vyrai.
 12. 2023 metais Panevėžio mieste išmestų į aplinką iš stacionarių taršos šaltinių teršalų kiekis buvo didžiausias Lietuvoje, bet sumažėjo lyginant su praėjusių metų Panevėžio duomenimis. Panevėžyje 2023 m. iš stacionarių taršos šaltinių daugiausia buvo išmetama anglies monoksido.
 13. 2023 m. Panevėžyje asmenys daugiausiai sirgo nepatikslintomis bakterinės kilmės žarnyno infekcijomis (196 asmenys), nepatikslintomis virusinėmis žarnyno infekcijomis (86 asmenys), rotavirusiniu enteritu (79 asmenys) ir norovirusų sukeltu ūminiu gastroenteritu (27 asmenys).
 14. 2023 m. Panevėžyje moterys infekcinėmis ligomis sirgo dažniau nei vyrai, o didžiausias sergamumas fiksuotas 0–17 m. amžiaus grupėje. Vaikai dažniau sirgo virusinėmis nei bakterinėmis ligomis.

REKOMENDACIJOS

Siekiant, kad mieste pagerėtų visuomenės sveikata, gyventų daugiau sveikų, darbingų žmonių, būtinas visų sektorių, ne tik sveikatos, įsitraukimas į sveikos visuomenės kūrimą ir pačių gyventojų motyvacija, aktyvesnis dalyvavimas veiklose, užtikrinančiose sveikos gyvensenos įpročių formavimą. Pateikiamos rekomendacijos savivaldybės prioritetinėms sritims gerinti.

Mažinti segamumą infekcinėmis žarnyno ligomis:

Politikos formuotojams – stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą įgyvendinant infekcinių ligų prevencines priemones.

Panevėžio miesto švietimo įstaigoms:

1. Maistą gaminantiems specialistams – pasirenkant maistą, atsakingai vertinti galimo užteršimo riziką maiste. Gaminimo metu užtikrinti, kad ruošiant patiekalus būtų pasiekta technologiškai reikalinga temperatūra gaminio viduje.
2. Labai svarbu paruoštus vartoti produktus tinkamai laikyti tik šaldytuve.
3. Užtikrinti, kad bus naudojami švarūs indai, įrankiai, ruošiant ir tiekiant maistą rankos turi būti švarios.
4. Tomis pačiomis svarstyklėmis nesverti žaliavų ir pagamintų patiekalų.
5. Pakankamai plauti maisto tvarkymo inventorių ir indus.
6. Atskirti žalio gyvūninio maisto gamybos inventorių nuo kito virtuvės inventoriaus.
7. Pakankamai valyti ir dezinfekuoti aplinkos paviršius.
8. Asmens higienos užtikrinimas (ypač rankų plovimas!).
9. Higienos normų reikalavimų užtikrinimas.
10. Ugdymo įstaigų darbuotojams patariama stebėti kolektyvą lankančių vaikų savijautą, užtikrinti, kad priimami į darželį vaikai neturėtų užkrečiamųjų ligų ar kitų ūmių sveikatos sutrikimo požymių.

Panevėžio miesto bendruomenei:

1. Tėvams patariama į ugdymo įstaigą vaikus išleisti tik šiems visiškai pasveikus ir įsitikinus (medikui konstatavus), kad vaikas nebeužkrečiamas.
2. Pajutus pirmuosius ūmios žarnyno užkrečiamosios ligos simptomus, rekomenduojama nedelsiant kreiptis į savo šeimos gydytoją.
3. Laikytis vaikų skiepavimo kalendoriaus.

Panevėžio miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biurui:

1. Informuoti gyventojus per įvairias informavimo priemones apie žarnyno infekcinės ligos rizikos veiksnius ir jų žalos organizmui mažinimo būdus, ankstyvos diagnostikos galimybę.
2. Organizuoti mokymus apie maisto saugos principus ruošiant maistą namuose ir ugdymo įstaigose, rengti praktines pamokas vaikams apie sveiką gyvenimo būdą per interaktyvias veiklas, kad mokyklos ir tėvai užtikrintų geresnę asmeninę higieną ir sveiką gyvenimo būdą, ypač vaikų ir jaunimo (0–17 m. amžiaus grupėje).
3. Teikti gyventojams vizualines ir vaikams patrauklias rekomendacijas apie rankų švaros ir asmens higienos svarbą, saugų elgesį su maistu ir atsargumo priemonių užtikrinimą virtuvėje.
4. Formuoti bendruomenės infekcinių ligų profilaktikos kultūrą.
5. Skatinti bendruomenės vaikų vakcinaciją.

Mažinti oro taršą iš stacionarių ir kitų šaltinių:**Politikos formuotojams:**

1. Griežtinti emisijų standartus – peržiūrėti ir atnaujinti taršos leidimų sistemą, nustatyti griežtesnes išmetamųjų teršalų ribas.
2. Skatinti švarią energetiką – taikyti subsidijas ir lengvatas įmonėms, investuojančioms į mažai taršias ar atsinaujinančias technologijas.
3. Didinti aplinkosaugos kontrolę – užtikrinti, kad įmonės laikytųsi reikalavimų, vykdyti dažnesnius patikrinimus ir taikyti griežtas sankcijas už pažeidimus.
4. Žaliųjų zonų plėtra – skatinti miestų želdinimą, kuris gali sumažinti oro taršą.
5. Ekologinių inovacijų skatinimas – remti mokslinius tyrimus ir inovatyvius sprendimus taršos mažinimui.

Panevėžio miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biurui:

1. Oro kokybės monitoringas ir sklaida – įdiegti taršos stebėjimo tvarką ir informuoti visuomenę apie taršos lygį realiu laiku.
2. Gyventojų švietimas – rengti kampanijas apie taršos poveikį sveikatai ir būdus, kaip gyventojai gali prisidėti prie oro kokybės gerinimo.
3. Sveikatos apsaugos priemonės – skatinti gyventojus naudoti apsaugines priemones didelio užterštumo laikotarpiais, plėtoti kvėpavimo ligų prevencijos programas.
4. Transporto strategija – skatinti alternatyvų transportą (dviračius, viešąjį transportą) ir mažinti automobilių spūstis mieste.

Panevėžio miesto gyventojams:

1. Stebėti oro kokybę – vengti buvimo lauke didelio užterštumo dienomis, ypač jei yra kvėpavimo problemų.
2. Naudoti apsaugines priemones – esant dideliam užterštumui, naudoti apsaugines kaukes ar oro filtrus namuose.
3. Sveikai gyventi – stiprinti imuninę sistemą sveika mityba ir fizine veikla, kad organizmas lengviau susidorotų su tarša.
4. Prisidėti prie želdinimo – sodinti medžius ir augalus, kurie padeda valyti orą.

Mažinti bandymų žudyti skaičių:**Politikos formuotojams:**

1. Formuoti miesto strategiją savižudybių prevencijos klausimais, užtikrinti tinkamą ir kompetentingą metodinį vadovavimą.
2. Laikytis bendradarbiavimo principų (savižudybių klausimais) tarp medikų, psichologų, švietimo, policijos, teisėtvarkos, žiniasklaidos darbuotojų, bendruomenės, šeimos ir užtikrinti specialistų, artimųjų, visos visuomenės žinių ir įgūdžių atpažinti potencialų savižudį, taikyti prevencijos priemones tobulinimą.
3. Plėsti veiklos apimtis emocinę paramą teikiančioms tarnyboms ir gerinti jų teikiamų paslaugų prieinamumą žmonėms, kuriems jų neatidėliotinai ir skubiai prireikia.

Panevėžio miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biurui:

1. Nuolat informuoti visuomenę apie psichosocialinę paramą ir kontrolę linkusiems žudyti.
 2. Toliau tęsti visuomenės informuotumą apie psichikos sveikatą, savižudybių prevenciją. Plėtoti savižudybių prevencijos ir intervencijos mokymų tinklą, siekti, kad būtų apmokytas kaip įmanoma didesnis skaičius specialistų, kurie savo darbo aplinkoje susiduria su savižudybės krizės grėsme, nepamiršti ir plačiosios visuomenės dalies.
 3. Toliau vykdyti koordinuotą savižudybių prevencijos programą Panevėžio mieste ir ją plėsti.
 4. Toliau organizuoti psichikos sveikatos paslaugas (individualias psichologo konsultacijas, grupinius psichikos sveikatą stiprinančius užsiėmimus, savitarpio paramos grupes artimiesiems). Siekti, kad bandžiusiųjų žudyti ir nusižudžiusiųjų asmenų artimųjų grupės būtų nuoseklios, tęstinės, pagalba būtų teikiama nepertraukiamai.
-